

SYSTEMA

Eerder verschenen van Simon de Waal

Cop vs Killer
Pentito
Bureau Raampoort
Vector
Nemesis

Eerder verschenen van De Waal & Baantjer

Een Rus in de Jordaan
Een lijk in de kast
Een dief in de nacht
Een schot in de roos
Een rat in de val
Een mes in de rug
Een licht in de duisternis
Een wolf in schaapskleren
Een tip van de sluier
Een tien met een griffel
Een kuil voor een ander
Een schim in de nacht

Simon de Waal

Systema

LEBOWSKI PUBLISHERS,
AMSTERDAM 2019

© Simon de Waal, 2019
© Lebowski Publishers, Amsterdam 2019
Omslagontwerp: Riesenkind, 's-Hertogenbosch
Omslagbeeld: Arcangel | Robert Lambert
Auteursfoto: Jan Willem Kaldenbach
Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 4000 7
ISBN 978 90 488 4001 4 (e-book)
NUR 305

www.lebowskipublishers.nl
www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski Publishers is een imprint van Overamstel uitgevers bv
Meld je aan voor de nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de nieuwste boeken van Lebowski Publishers via www.lebowskipublishers.nl/nieuwsbrief

Alle rechten voorbehouden
Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

Voor Mieke, Sascha en Yannick.
Met heel mijn hart.

I

Edinburgh

Sookie pakte de sleutel van het haakje naast de deur. ‘Ik ben even weg.’

‘Waar ga je heen?’ hoorde ze vanuit de woonkamer.

‘Even eruit, wandelen. Moet ik wat meenemen voor je?’

Ze liep de kamer in. Haar vader liet de krant zakken, nam zijn leesbril af en staaarde even in gedachten voor zich uit. ‘Hm, nee, laat maar. Doe maar niet. Of kom je langs Patel?’

‘Als je wilt,’ antwoordde Sookie terwijl ze de gang weer in liep en haar jas pakte.

Ze hoorde de stoel in de woonkamer achteruitschuiven. Haar vader kwam met een onschuldig gezicht haar kant op lopen. ‘Als je toch langs Patel komt? Maar het is koud, dus het hoeft niet.’

Sookie gaf haar vader, die bijna even groot was als zij, een kus op zijn kalende voorhoofd. Hij wordt oud, vond ze, met zijn sloffen vol gaten en zijn oude, slordig dichtgeknoopte vest. Of nee, eigenlijk gedráágt hij zich vooral oud. De hele dag in zijn stoel, de vitrage dicht, en dan die eeuwige stapel kranten naast zich. Die tegenzin om naar buiten te gaan, de radeloosheid als hij wel móést. Hoe graag zou ze hem meesleuren naar de stad. Naar winkels als Corniche in Jeffrey Street voor iets heel hips, of Walker Slater in Victoria Street voor een klassieke maar verzorgde look. Edinburgh zat vol verborgen fantastische zaakjes, je moest ze alleen wel willen vinden.

Alsof hij zijn dochters gedachten kon lezen gleden Michaels vingers schuld bewust langs de knopen van zijn vest, voelden of hij niet per ongeluk een knoopsgat had overgeslagen. Daarna haalde hij zijn hand door zijn weerbarstige grijze haar, glimlachte als de kwajongen die hij ooit was. Haar milde irritatie verdween als sneeuw voor de zon.

‘Cadburychocola bij Patel,’ raadde ze. ‘Nog iets anders?’

‘Nee, dank je zeer.’

Na een kleine, gracieuze buiging verdween hij de huiskamer weer in. Binnen een paar seconden hoorde Sookie een droge klik van de versterker die aangezet werd, gevolgd door The Beatles. Een echte Engelsman geworden, met z’n Beatles en z’n sloffen, dacht ze.

Buckingham Terrace in Edinburgh is een straat met twee gezichten. Een enorme rij prachtige oude victoriaanse huizen, drie verdiepingen hoog, met op het dak de karakteristieke schoorstenen trots naar de hemel wijzend, maar daarachter, grenzend aan hun tuinen, kleine arbeidershuisjes, veredelde garages, amper anderhalve verdieping hoog. Een wijk waar je je makkelijk honderdvijftig jaar terug in de tijd waant. Zeker nu, met de zachte deken van sneeuw die alles bedekte.

Sookie stak bij de oude kerk aan het eind van de straat over, haar sleutelring losjes en soepel om haar vinger draaiend. Op Eton Terrace, bij de ingang van Dean Private Gardens, opende ze het hek van het enorme privépark, dat alleen toegankelijk was voor betalende omwonenden. Zoals altijd daalde de rust over haar neer, toen ze het pad afdaalde en langs de Leith slenterde, de wild stromende rivier aan de rand van het park. Aan de overkant van het water doemde Dean Village op, het oude en volledig door Edinburgh ingekapselde dorp dat in 1145 al beschreven werd in Middeleeuwse documenten. Oude torentjes, een oude brug, overal die zachte laag verse sneeuw en het gevoel

dat ze met iedere stap verder terug in de tijd gleed. Als er geen andere mensen rondliepen, was dit de plek in Sookies leven waar ze zich het meest gelukkig voelde.

Haar vader deinde langzaam heen en weer in zijn stoel. Met zijn rechterslof tikte hij de maat mee op 'She came in through the bathroom window', een van de hoogtepunten van *Abbey Road*. Hij wist dat zijn dochter hem steeds meer een ouwe zak begon te vinden, maar hij voelde zich niet veel ouder dan een jaar of dertig.

Destijds heette hij Mikhail Pavlik, en was hij nog een gevierd wetenschapper in het Vector Instituut in Novosibirsk. Daar kreeg hij van een collega drie illegaal gekopieerde cassettebandjes met muziek van The Beatles, waaronder *Abbey Road*. Tot dan toe luisterde hij alleen naar Russische grootheden als Yanka Dyagileva en Alexander Bashlachev. Erg buitenlands georiënteerd was hij nog niet, al was het patriotisme er door zijn ouders er nu ook weer niet ingeslagen; goede mensen, trouwe kameraden aan de staat, maar kritisch genoeg om hun zoon zijn eigen keuzes te laten maken.

The Beatles. Hij wist niet wat hij hoorde en draaide het grijs tot de cassette recorder het bandje op een dag had opgegeten en Mikhail de rest van de avond op zijn knieën op de grond zat, huilend, onherstelbare slierten tape uit de machine pulkend. Maar nu had hij alle cd's, en draaide hij ze zo vaak hij maar kon. En hard. De burens hadden nog nooit geklaagd, misschien omdat de muren zo dik waren.

Als hij de muziek zachter zou hebben gezet, had hij misschien gehoord dat de voordeur openging, dat iemand de woonkamer in liep en achter zijn stoel ging staan.

Michael verstijfde van schrik toen een zakdoek over zijn neus en mond gedrukt werd. Hij haalde diep adem, probeerde over-eind te komen maar verloor binnen seconden alle controle over

zijn lichaam. Eerst zijn armen en benen, daarna in een razend tempo alle andere spieren. Hij begon te zweten, tranen vulden zijn ogen, speeksel droop uit zijn mondhoeken.

De man met de zakdoek had het huis alweer ongezien verlaten toen de giftige stof Michaels ademhaling stopte en zijn hartspier aantastte. Hij zakte onderuit in de stoel, zijn ogen en mond wijd open.

Op hetzelfde moment kwam Sookie de man tegen die ze de laatste week dagelijks rond dit tijdstip in Dean Gardens zag. Ze glimlachte naar hem, tot haar opviel dat de blik in zijn ogen anders was. Hij liep vastbesloten op haar af, en op dat moment zag ze de zwarte handschoen. Eén zwarte handschoen met daar-in een zakdoek, die richting haar gezicht ging.

Ze probeerde hem af te weren, maar hij was sterk. Met twee handen greep ze zijn pols, duwde zijn hand richting zijn eigen gezicht. Gezien de panische reactie van haar aanvaller was dat ook het beste wat ze kon doen, want met een verwrongen gezicht schopte hij haar benen onder haar lijf vandaan, waardoor ze in de sneeuw viel. Hij liet zich meteen boven op haar vallen, zijn handschoen stevig op Sookies mond en neus gedrukt. Vijf seconden lang drukte hij haar tegen de grond, gaf een duw zodat ze helemaal plat lag en niet meer kon bewegen. Langzaam verslaptte Sookie tot ze niet meer bewoog. De man tilde haar moeiteloos over zijn schouder, gooide haar verderop over een muurtje en rende weg.

Sookies lichaam rolde naar beneden en kwam ergens tussen de dichtbegroeide bosjes terecht.

Na een paar seconden kwam ze plotseling overeind, pakte een hand vol sneeuw, en wreef dat als een bezetene over haar gezicht. Ze hield nog altijd haar adem in, terwijl haar longen bijna barstten. Ze worstelde zich uit de bosjes, rende naar de rivier en sprong erin. Met twee handen schepte ze het steenkoude

water over haar gezicht, in haar mond, spuugde het uit, snoot het door haar neus naar buiten, spoelde haar hoofd helemaal schoon, waarna ze haar jas uittrok, haar sjaal afdeed en haar trui over haar hoofd uittrok. Pas toen, voor de eerste keer sinds ze de handschoen richting haar gezicht zag gaan, haalde ze voorzichtig adem, doodsbang voor wat er zou gebeuren in haar hoofd, in haar lichaam.

Maar er gebeurde niets. Ze haalde diep adem, en nog eens. Hijgend stond ze in het water, gevoelloos voor de kou. In de verte zag ze een vrouw met een hond staan, die verbijsterd naar de halfnaakte vrouw in de rivier stond te kijken. Sookie klom de kant op en ging in de sneeuw zitten. Ze voelde helemaal niets. Nu begreep ze wat haar vader altijd bedoelde: vertrouw niemand.

De vrouw met de hond kwam haar kant op lopen. ‘Is alles wel goed met je, dear?’

Sookie knikte. In de verte hoorde ze sirenes. Ze stond op en liep moeizaam weg, zo snel ze kon, de vrouw hoofdschuddend achterlatend.

Amsterdam

‘Uw vader, Arkady Koezmin, was dus een wetenschapper in een geheim instituut in Siberië waar hij werkte aan de ontwikkeling van dodelijke virussen, bedoeld voor biologische oorlogsvoering tegen het Westen. Toen Jeltsin en Gorbatsjov eind jaren tachtig aan de macht kwamen, vluchtte hij naar Nederland, samen met tientallen van zijn collega’s. Waarschijnlijk, zegt u, hebben zij tijdens die vlucht dodelijke virussen meegenomen uit dat instituut. Uw familie heeft hier ruim twintig jaar in alle rust, onder de naam Koesman, gewoond. Die naam had uw vader gekozen, omdat het meer Nederlands klonk. Uw moeder overleed acht jaar geleden. Uw vader Arkady werd ziek, raakte dement en is twee weken geleden overleden. Vlak voor zijn dood zocht een Russische man, Jevhen Bulikin genaamd...’

‘Zo noemde hij zich tenminste. Ik heb gesprekken met hem gehad.’

‘Precies,’ antwoordde de rechercheur. ‘Die Russische man zocht uw vader op en probeerde zijn herinneringen aan dat geheime instituut te activeren. U werd...’ De rechercheur keek kort op van zijn aantekeningen met een blik die het midden hield tussen cynisme en sarcasme. ‘Dit had allemaal te maken met de meegesmokkelde virussen die uw vader misschien ergens verstoppt zou hebben. Alleen herinnerde uw vader zich niets meer, ten gevolge van alzheimer. Dit alles eindigde in een schiet-

partij in Artis, waarbij de Russische man werd neergeschoten door een...’ Hij keek weer op zijn papieren, alsof hij zeker wilde weten dat zijn samenvatting klopte. ‘...door een Amerikaanse undercoveragent. Klopt het zo een beetje?’

‘Dat was het, ja. Alleen zijn die tientallen wetenschappers natuurlijk niet allemaal naar Nederland gevlucht. Die zitten overal.’

‘Natuurlijk. Over de hele wereld.’

‘En dat instituut heet Vector. In Novosibirsk. Het bestaat nog steeds.’

‘Dat zei u, ja.’

‘Wacht, er staat wel wat over op internet,’ zei Alex, die zijn telefoon in zijn hand nam. ‘Ik kan het u zo laten zien.’

‘Ik kan het hier opzoeken.’ De rechercheur draaide het scherm zo dat Alex mee kon kijken. Hij opende Google en toetste ‘Vector’ in. ‘En... Novosi... Novobi... Nosovi...’

‘Novosibirsk,’ hielp Alex hem.

Alex zag dat de rechercheur een aantal pagina’s waar de geschiedenis van het Vector Instituut beschreven stond aandachtig bestudeerde.

‘Het bestaat inderdaad. Virussen voor biologische oorlogsvoering. Cholera, tyfus, pokken. Ebola, lees ik hier.’

‘Ja,’ zei Alex, opgelucht nu de rechercheur het met eigen ogen had gezien.

‘Zeg, meneer Koesman...’ De man pakte een foto uit een dossier en liet die aan Alex zien. ‘Is dit misschien de Rus die uw vader tevergeefs vroeg om over Vector te praten?’

Alex fronste en had aan een snelle blik genoeg. ‘Hij lijkt er zelfs niet op hem.’

‘Kijkt u even zorgvuldig,’ drong de rechercheur aan.

Voor de vorm boog Alex zich weer over de foto. ‘Zoals ik al zei, dit is Jevhen Bulikin niet. Die was spoorloos.’

‘Er is inderdaad een schietpartij geweest in Artis, die dag. Deze man is daarbij om het leven gekomen.’

‘Maar dit is niet de man die ik met mijn vader heb gezien, meneer Meere.’

‘Zoiets vreesde ik al.’ Meere borg de foto weer zorgvuldig op. ‘Maar dit is toch echt de dode man. Hij was een prominent lid van de Russische onderwereld, onder andere verdacht van een overval op een juwelier in de PC Hoofdstraat, twee jaar geleden. Die schietpartij in Artis waar u bij was is geclassificeerd als een onopgeloste afrekening onder criminelen. Helaas.’

‘Onopgelost? Maar het is nog maar kort geleden.’

‘Inderdaad. Maar het is niet anders.’

‘En die Bulikin dan?’

‘Hebben we niets van kunnen vinden. Het spijt me.’

Er viel een ongemakkelijke stilte in de kamer. Alex keek om zich heen. In een hoek van het plafond zag hij een kleine camera met een helblauw lampje erop. Het licht in de kamer was iets gedempt, de wanden in een kalmerende kleur geverfd.

Meere vouwde de map die voor hem lag langzaam maar nadrukkelijk dicht. Af en toe had hij met pen een kleine aantekening in het dossier gemaakt, of een passage onderstreept. Het waren maar een paar velletjes tekst, maar Alex meende er de verklaring in te herkennen die hij direct na de gebeurtenissen in Artis had afgelegd. Plots begreep hij de terughoudendheid van de rechercheur. Eigenlijk was dit hele verhaal te onvoorstelbaar, te ongeloofwaardig, eerder een droom dan realiteit.

Nog steeds hing de stilte tussen hen in, en aangezien Alex niet van plan was die te doorbreken, haalde Meere opzichtig adem en plooidde zijn lippen tot een oprechte glimlach. ‘Dat was het.’

Het verbaasde Alex, hij had nog steeds geen idee waarom hij nu eigenlijk weer gevraagd was naar het bureau te komen.

‘Dat was het? Maar dit had ik toch allemaal al verteld aan een van uw collega’s?’

‘Zeker. Maar wij wilden graag weten of u...’

Wel goed bij u hoofd bent, schoot het door Alex’ heen.

‘... bij uw verhaal zou blijven. Of dat u misschien nog details toe kon voegen. Of dat u wellicht de meneer op de foto zou herkennen.’

‘Het spijt me.’

‘Geen probleem. Geen probleem, natuurlijk niet.’

Meere schoof het dossier terzijde, alsof hij een fysieke barrière tussen hen slechtte. Hij leunde iets voorover. Zijn stem werd zachter, zijn ogen zochten die van Alex.

‘Het moet behoorlijk indruk hebben gemaakt, allemaal.’

Alex knikte. ‘Maar als u me niet gelooft... dat snap ik heel goed.’

De rechercheur schudde zijn hoofd. ‘Het is geen kwestie van geloven, meneer Koesman. Wij werken met feiten. Er was een schietpartij. Er lag een dode Rus. Maar niemand die ons iets kan vertellen. Er zijn geen camerabeelden. De Rus blijkt een notoire crimineel. Naar aanleiding van uw eerste verklaring heb ik toch, en waarschijnlijk tegen beter weten in, een telefoontje gepleegd naar het Amerikaanse consulaat.’

‘En?’ vroeg Alex.

‘Ze waren te beleefd om me hardop uit te lachen.’

‘Ik ben daar toen echt geweest. Ik mocht naar binnen. Ze leidden me naar een kamertje zoals dit. Twee mannen spraken met me. Ik vertelde precies hetzelfde verhaal dat u net van mij gehoord heeft. Een beetje vreemd, vonden ze het. Zeiden ze letterlijk. Een beetje vreemd. Alles werd ontkend, en ik werd met zoveel woorden voor gek verklaard.’

‘Tja... Ik kan me voorstellen dat het wellicht als een vreemd verhaal overkomt, voor iemand die er niet bij was,’ zei Meere niet onvriendelijk.

‘Gaat u nog iets doen, nu?’ Alex meende een kleine aarzeling bij de man te zien.

‘Zoals ik al zei, wij zijn klaar. Dank dat u wilde komen.’

De rechercheur stond op, Alex bleef zitten. Het klopte niet.

Waarom was hij gevraagd om naar het bureau komen? Waarom moest het hele verhaal zo nodig nog een keer gedetailleerd verteld worden, als er toch niets mee zou worden gedaan?

‘Het was toch afgesloten?’ vroeg Alex.

‘Wat was afgesloten?’

‘Het was een liquidatie, zei u net. Criminelen onder elkaar. Een Russische gangster dood.’

‘Dat is juist.’ Meere ging weer zitten, met beleefde tegenzin.

‘Waarom moet ik hier dan alles nog een keer vertellen als er geen nieuwe feiten zijn en de zaak toch al gesloten is?’

‘Zoals ik al zei... de details, de herkenning van de foto. Soms doet de tijd iets met iemands geheugen.’

Alex knikte geïrriteerd. ‘Daar weet ik alles van.’

‘Ach ja, uw vader. Het spijt me, een ongelukkige woordkeus. Maar uit ervaring weet ik ook dat herinneringen van getuigen soms scherper worden, naarmate de tijd verstrijkt.’

‘Nou, ik weet nog precies evenveel als toen. Niet meer, niet minder.’

‘Dat blijkt. Uw verhaal is inderdaad nog bijna woordelijk hetzelfde.’

Alex meende ergens in die zin een verwijt of een beschuldiging te horen.

‘Dan laat ik u weten dat wij in overleg met justitie het dossier sluiten. Misschien is het voor u ook goed nieuws, op een of andere manier. Dan kunt u het voor uzelf misschien ook wat beter afsluiten,’ vervolgde Meere.

Alex stond zonder iets te zeggen op, schudde de hand van de rechercheur en verliet de verhoorkamer, zijn hoofd vol vragen.

Moskou

Een merkwaardig fenomeen deed zich voor op de momenten dat Erkan Zhirkov op drukke dagen door Moskou liep. Zoals de Rode Zee voor Mozes uiteenweek, zo opende de stroom voetgangers in de straten zich voor Erkan. Dat niemand hem daarbij recht in de ogen durfde te kijken, viel Zhirkov al niet eens meer op. Moskovieten waren van oudsher behept met een zesde zintuig voor mensen bij wie ze beter uit de buurt konden blijven. De USSR, met al haar duistere geheimen en gevaren, bestond dan misschien allang niet meer, ze had diepe, erfelijk overdraagbare instincten achtergelaten in het collectieve DNA van de Rus. Iedere Rus wist verduiveld goed dat de oude macht nooit echt verslagen en verdwenen was, ze leek zelfs alleen maar aan kracht te winnen. En hier, midden in Nikolskayastraat, met al zijn dure westerse winkels en verleidingen, liep nog een representant, onmiskenbaar iemand van die oude garde. Ga hem uit de weg, trek niet zijn aandacht, leek het devies.

Met stoïcijnse pas, een donkere aktetas strak aan zijn rechterzijde, liep Zhirkov in de richting van het Lubyankaplein. De Nikolskayastraat, een van de vele mooie winkelstraten van het hedendaagse Moskou, verbond het Kremlin met het Lubyankaplein, en iedere wandeling, meerdere keren per week en soms zelfs meerdere keren per dag, verliep voor Zhirkov op dezelfde manier. Als hij, aangekomen op het Lubyankaplein, de weg

overstak, liep hij onverstoord en in een rechte lijn op de achteringang van het hoofdkantoor van de FSB af, waar de bewaker zich al haastte de zware toegangsdeuren voor hem te openen. Iedere werknemer van de Russische geheime dienst diende zich ongevraagd te legitimeren bij aankomst, maar het kwam niet eens in Zhirkov op om het discrete identiteitsbewijs van het Ministerie tevoorschijn te halen, laat staan te tonen. De deuren van de geheime dienst weken voor hem zonder woorden, zonder ID, even gewillig als de Rode Zee.

Amsterdam

Gevaarlijk zwaaide Alex rakelings voor een taxi het Javaplein over, plaatste zijn fiets tegen de boom voor zijn lunchroom East Village en trok het kettingslot onder zijn zadel vandaan. Zonder erbij na te denken draaide hij het slot om de boom, onderwijl de Javastraat in starend. Waarom voor de zoveelste keer mijn hele verhaal vertellen, notabene aan een rechercheur die me overduidelijk niet of nauwelijks gelooft, vroeg hij zich nog altijd geïrriteerd af na het gesprek die ochtend.

Vlak voor hij besloot dat het waarschijnlijk een onopgelost raadsel zou blijven, dwongen een paar zachte maar dwingende tikken op het raam van zijn winkel hem terug naar de realiteit.

Lonneke, de studente die in zijn lunchroom werkte, glimlachte hem toe vanuit de East Village en keek hem vragend aan. Alex draaide het slot dicht, schudde verweesd zijn hoofd en ging naar binnen. Het was al druk, maar het leek overzichtelijk.

‘Zonde van m’n tijd,’ zei Alex, toen ze samen achter de toonbank stonden. Hij vertelde haar kort hoe het was gegaan. Lonneskes teleurgestelde blik verraadde haar vergeefse hoop op duidelijkheid over wat er was gebeurd.

Haar enige herinnering aan het hele voorval met de Russen was het gezicht van Jevhen Bulikin geweest, dat haar nog haarscherp voor de geest stond. Tegen haar was hij beleefd geweest toen hij in de winkel stond, voorkomend, vriendelijk op het

charmante af. Wat er daarvoor en daarna allemaal gebeurd was, had ze alleen van Alex gehoord, maar ze twijfelde geen seconde aan zijn verhaal. Ook de politie ontkende de schietpartij dus niet, maar zag het als een criminele afrekening die niets met het verleden van Alex' vader te maken had.

Met een schuin oog op zijn klanten, schoof Alex achter de vintage style Mirage-espressomachine en begon werktuigelijk de bestellingen af te werken die Lonneke inmiddels had uitgedraaid. Een ristretto. Twee latte macchiato. Een straight white. Een long black.

Hij vroeg zich af wat het zou betekenen als dit het einde was van het onderzoek, als er nu niets meer gebeuren zou. Op den duur zou de tijd het winnen van herinneringen, op een gegeven moment zou de twijfel langzaam zijn geest in druppelen. Dan zou hij, net als zijn vader, zijn eigen gedachten gaan wantrouwen. Had hij het misschien allemaal verkeerd gezien of beoordeeld?

‘Mag ik een Seventh Avenue, en een Tompkin’s Square Park?’

‘Tuurlijk,’ antwoordde Lonneke voordat Alex iets kon zeggen.

Alex, die een halfjaar in New Yorks East Village had gewoond, had alle broodjes vernoemd naar de plekken waar hij slenterde en mijmerde, waar het echte leven door zijn hoofd waaide, daar waar New York nog een zweem van haar oude zelf was, voordat rijkdom en egoïsme de oorspronkelijke bewoners verder en verder naar de uiterste randen van de stad hadden gejaagd.

Een paar uur later was de drukte van de lunch voorbij, en kreeg Alex de gelegenheid zijn gedachten te ordenen. Het kwam eigenlijk door de terloopse opmerking die Lonneke had gemaakt, terwijl ze hem in het passeren geruststellend over zijn rug aaide. ‘Je hebt gedaan wat je kon. Je hebt je best gedaan.’

Het was een goedbedoeld zaadje dat ze onbewust in zijn hersens had geplant, en dat groeide naarmate de minuten en uren

verstreken. Aanvankelijk stond Alex er niet bij stil, maar langzaam kreeg het wortels en hechtte het zich meer en meer in zijn hoofd. Ja, hij had gedaan wat hij kon. Hij had gevochten, zijn vader willen beschermen, het goede willen doen. Vooral dat laatste. En misschien was het wel de levensles van zijn vader die het zaadje tot volle bloei liet komen.

'Wat is er met je? Je kijkt zo moeilijk.'

'Ik heb een probleem.'

'Zit je ergens mee?'

'Ik moet er gewoon steeds aan denken.'

'Je hoeft je nooit druk te maken over een probleem.'

'Waarom niet?'

'Luister goed, Alexei. Kun je iets aan het probleem doen? Maak je dan vooral niet druk, want dan komt het allemaal goed. En kun je er niets aan doen? Dan moet je je er al helemaal niet druk over maken, want dan is het uit jouw handen, boven je macht.'

Langzaam smolten zijn vaders woorden en Lonnekes geplante zaadje samen, en voelde Alex zijn onrust en boosheid slinken. Er was een probleem, maar Alex had gedaan wat hij kon. Alle duizenden keren dat de film zich voor zijn ogen had afgedraaid, kwam hij tot die ene zelfde conclusie: je hebt je best gedaan.

Wat overigens niet betekende dat hij geen andere keuzes had kunnen maken, dat er nog altijd duizend vragen onbeantwoord bleven. Maar achteraf gezien had hij het er helemaal niet zo slecht van afgebracht.

Alex spoelde de bajonetsluitingen van zijn espressomachine schoon, vulde de filterdrager met poeder en startte het schoonmaakprogramma. Hij wachtte tot de filterdragers schoon waren, en liet de machine doorlopen tot het water dat eruit kwam glashelder was. Terwijl het apparaat vriendelijk gromde, keek Alex naar buiten. Hij miste zijn vader, hij miste zijn moeder. Als het even rustig bleef, zou hij ze gaan bezoeken, besloot hij.

Edinburgh

Michael had het onvoorstelbare geluk dat zijn buurvrouw binnenkwam met de krant die ze hem dagelijks bracht, in haar hand een stuk zelfgebakken appeltaart. Toen ze hem zag liggen, schuimbekkend en stuiptrekkend, legde ze hem op zijn zij en belde meteen een ambulance. Vier verpleegkundigen waren meer dan tien minuten met Michael bezig, tot de stabiele maar minieme beweging van de lijn op de hartmonitor de hoop gaf die ze nodig hadden om hem zo snel mogelijk naar het ziekenhuis te brengen.

Van Buckingham Terrace naar het Western General Hospital is een ritje van hooguit drie minuten, maar als de dood als een zwarte, wapperende gestalte om je heen zweeft, klaar om toe te slaan zodra hij maar even de kans heeft, krijg je vleugels.

De ambulance haalde het binnen twee minuten.

De verpleegkundigen raceten door de gangen met rennende artsen naast de brancard, naar de opvangruimte, een van de behandelkamers in. Eén verpleegkundige sloot met een ruk het gordijn, en wonder boven wonder leek de dood voor die bijna symbolische handeling terug te deinzen, maar bleef vervolgens onzichtbaar aanwezig, geduldig wachtend op wat komen zou. Het was niet zijn eerste keer in het ziekenhuis.

Naar adem snakkend liep Sookie hulpeloos over Dean Path, zwakjes en tevergeefs gebarend naar de weinige auto's die pas-

seerden. De vechtpartij had sporen op haar gezicht en lijf achtergelaten, ze probeerde zo snel mogelijk naar het ziekenhuis te komen waar haar vader volgens de buurvrouw naartoe was gebracht, maar de vechtpartij in het park had haar veel kracht gekost.

Ze passeerde Dean Cemetery, de begraafplaats naast de kerk, waar zes stemmig geklede jongemannen een kist de kerk uit droegen. Ze zag twee van hen naar haar staren, terwijl ze in slow motion over straat bewoog en hulpeloos hun kant op keek.

Haar kleding was doorweekt en loodzwaar, de snijdende kou verlamde haar spieren. Zelfs haar zicht vervaagde, alsof ze door een bevroren autoruit keek. Om de paar stappen draaide ze schrikachtig om, alsof ze ieder moment een tweede aanval verwachtte. Ze zag de contouren van een felgekleurde auto die langzaam haar kant op kwam en overwoog op de weg te gaan liggen zodat hij wel moest stoppen; haar arm optillen en om hulp vragen kostte nu te veel kracht. Ze deed weer een paar onhandige stappen maar in tegenstelling tot wat ze verwachtte, stopte de auto. Alle kracht die ze over had, vloeide nu in één keer uit haar. Ze zakte op de grond. De vrouw achter het stuur van de auto stapte uit. Nu ze vlak bij haar stond, zag Sookie dat het een politieagent was.

‘Heb je gevochten?’

Sookie schudde zwakjes van niet.

‘Kijk hoe ze eruitziet. Ze moet naar het ziekenhuis,’ vervolgde de agente tegen haar collega.

‘Ik bel wel een ambulance.’

Sookie greep de arm van de agente en trok zich omhoog. ‘Mijn vader... mijn vader is daar.’

‘Wat doet hij daar? Werkt hij daar?’

‘Buckingham Terrace...’ kon ze nog uitbrengen.

De twee agenten keken elkaar aan. Sookie begreep uit de blik

van verstandhouding dat ze wisten dat daar kortgeleden inderdaad iets gebeurd was. Ze werd op de achterbank van de auto geplaatst, en binnen een paar seconden sloeg de agent zo hard links af in de richting van het ziekenhuis, dat Sookie ruw tegen de zijkant van de wagen werd geslingerd.

Ooit zal er iets gebeuren, had haar vader vaak gezegd. Ik weet niet wat het zal zijn, of waar en wanneer, maar jij zult direct beseffen dat ze me gevonden hebben. Wat er ook gebeurt, wat er ook met mij gebeurt, zeg niemand iets. Zeg niemand dat ik in Rusland heb gewerkt. Noem nooit de naam Vector. Zwijg over Systema. Zeg dat je niets weet, dat ik er nooit over gesproken heb. Zeg niet dat je weet dat ik uit Rusland gevlucht ben, of waarvoor. Als ze het goed doen, zal het een ongeluk lijken, een hartaanval, een auto-ongeluk. Maar ze kunnen ook voor jou komen. Ooit komen ze namelijk voor iedereen. En hoe langer het duurt, hoe groter de kans.

Daarna had hij er voor altijd over gezwegen, in zijn stoel gezeten met zijn Beatles-muziek om zich heen.

Sookie had alles gelezen wat ze kon vinden over Vector, het geheime instituut in Novosibirsk, Siberië waar haar vader had gewerkt, over het dodelijke programma dat ze Systema noemden. Over de liquidaties die plaatsvonden, de onverklaarbare dood van oude wetenschappers die mogelijk – net als haar vader – vroeger in Rusland gewerkt hadden. Over de manier waarop die aanslagen gepleegd werden. Ze bestudeerde beelden waarop twee studentes de halfbroer van Kim Jong-un op het vliegveld van Maleisië vermoordden, simpelweg door hem van achteren een natte zakdoek over zijn mond en neus te duwen. Ze besepte dat iedereen je aanvaller kan zijn.

Sookie zag de huizen voorbijgliden, de auto's ruim baan maken voor de politiewagen. Ze dacht aan haar vader, vervloekte zich-

zelf dat ze ooit had geglimlacht naar de man die in Dean Private Gardens op een bankje een boek zat te lezen. Dezelfde man die haar net had geprobeerd te vermoorden.

De politieauto stopte voor de ingang van Accidents & Emergency, en Sookie liep zo snel als ze nog kon naar binnen, gescorteerd door de agenten.

‘Waar is mijn vader? Michael. Michael Pavlik!’ riep ze naar de verpleegkundige achter de balie.

De vrouw keek naar de agenten en terug naar Sookie en wees naar de gang, waarvan de deur al uitnodigend openzwaaide. ‘Ruimte zes.’ De agenten wilden haar volgen, maar de verpleegkundige hield hen volgens protocol tegen. Geen politie in het ziekenhuis.

Sookie liep naar binnen, de gang door naar de opvangruimte. Ze trok het gordijn open, maar de ruimte was leeg, op een schoonmaker na die oud verpakkingsmateriaal aan het verzamelen was. Hij haalde een leeg infuus van een standaard, en gooide dat in een vuilniszak.

‘Waar is mijn vader? Hij was hier, zei ze... Dit is toch zes?’

De schoonmaker keek haar met grote ogen aan, liet de emmer op de grond zakken, maar zei niets. Sookie deed een stap in zijn richting.

‘Zeg waar hij is.’

De man deinsde iets achteruit.

‘Mevrouw?’ klonk een rustige stem achter haar. Sookie draaide zich om. In de opening van de behandelkamer stond een jonge vrouw met een stethoscoop om haar nek. Op haar badge was te lezen dat ze arts was op de Emergency-afdeling. ‘Bent u Michael Pavliks dochter?’

Sookie knikte, angstig voor wat komen zou.

‘Je vader ligt op Critical Care, maar het gaat niet goed met hem.’ Ze zei het snel en eerlijk, de enige manier waarop relatief slecht nieuws het best gebracht kon worden. ‘We weten niet

precies wat er mis is met hem. Waarschijnlijk een bloedprop in zijn hersens. Maar we sluiten niets uit.'

Sookie keek naar de grond, haar lippen bewogen alsof ze iets wilde zeggen, maar ze hield zich uit alle macht in. Het is geen bloedprop, wist ze. Ze voelde een golf van wanhoop en eenzaamheid over zich heen komen. Ze kon niets zeggen, ze had een belofte aan haar vader gedaan.

'Kan ik naar hem toe?'

'Was u erbij toen het gebeurde?'

Sookie schudde haar hoofd, terwijl haar hele lichaam ongecontroleerd begon te trillen.

De arts pakte haar bij haar schouder en dwong haar naar het bed. 'Ga liggen.' Ze riep een verpleegkundige en samen trokken ze Sookies doornatte kleding uit.

'Wil je vertellen wat er gebeurd is?'

'Ik ben gevallen.'

Ze pakte zacht haar rechterhand en hield die voor Sookies ogen. 'Je rug en gezicht zijn blauw, je nagels zijn gebroken. Je hebt striemen op je armen. Allemaal verse verwondingen, maar niet van een val.'

'Nou, bij mij dus wel.'

Ze wilde weg hier, weg van de indringende blik van de arts, weg van het wantrouwen, weg van haar aandrang om het uit te schreeuwen, de waarheid te vertellen.

De arts drong niet verder aan. 'Geef haar maar droge kleding, Nancy. Je vader ligt op de tweede verdieping. Sterkte.'

Terwijl Sookie zich aankleedde, zag ze de arts verderop achter de balie telefoneren terwijl ze af en toe haar richting op leek te kijken. Als ze de agenten maar niet waarschuwt, dacht Sookie, maar toen herinnerde ze zich dat artsen geheimhoudingsplicht hebben. Ze besloot het risico te nemen, knoopte de sluiting van haar veel te grote spijkerbroek dicht, trok de riem stevig aan en liep naar de lift. Ze stak haar hand even op naar de arts, hopen

door dat vriendelijk bedoelde gebaar toch iets aan goodwill te winnen. De arts reageerde niet, maar volgde Sookie met haar blik terwijl ze het telefoongesprek voortzette.

Toen de liftdeuren op de tweede verdieping opengingen, was de overweldigende rust het eerste dat Sookie opviel. Geen rennende verpleegkundigen, geen geschreeuw vanuit behandelruimtes, geen telefoons of piepers die afgingen. Ze liep een deur door en een vriendelijk, bijna meelevend glimlachende verpleegkundige kwam haar tegemoet.

‘Kom je voor je vader?’

Een last viel van haar schouders. De arts had haar aangekondigd, dat was natuurlijk het telefoongesprek geweest. Hoopte ze.

‘Ja.’

De verpleegkundige draaide zich om, en liep voor Sookie uit naar een grote kamer met een centrale unit waar alle patiënten tegelijkertijd in de gaten konden worden gehouden. Ze wees naar een kamer.

‘Gaat hij het redden?’ vroeg Sookie.

‘We doen ons best.’

Wat heb ik daaraan? dacht Sookie. Daar word je voor betaald, om je best te doen, zodat mensen blijven leven. Dat is je werk. Ik wil dat je me geruststelt, ik wil dat je me belooft dat alles goedkomt. Ik wil dat ik je kan geloven.

Maar dat gebeurde niet. De verpleegkundige legde een hand op haar bovenarm, en liet Sookie alleen naar haar vader gaan.

Daar lag hij. Zijn ogen gesloten. Een slang in zijn mond. Kunstmatige beademing. Plakkers op zijn lichaam en zijn hoofd. Infusen in beide armen, en een in zijn been. Een monitor die hartslag en bloeddruk registreerde. Sookie pakte zijn hand en vroeg zich ineens af of ze zijn gezicht wel goed hadden schoongemaakt. Er zouden meer mensen besmet kunnen raken. Maar zijn haar was nat en achterovergekamd, iets wat hij zelf haatte

en nooit zou doen, dus ze vermoedde dat ze een washand over zijn gezicht en haren hadden gehaald. Hij lag er bijna vredig bij, verzoend met wat er gebeurd was en wat er nog zou komen, zo leek het.

Als het zal helpen, als ik hem ermee kan redden, dan zal ik alles vertellen wat ik weet, dacht ze terwijl ze over zijn voorhoofd en zijn weerbarstige haar streelde. Het volgende moment bezwoer ze echter zijn vertrouwen zolang ze leefde nooit te beschamen.

Ze trok een stoel naar zich toe en ging zitten, zijn hand in de hare, terwijl angst, radeloosheid en vertwijfeling in haar hoofd om aandacht vochten. Ze had werkelijk geen idee wat ze moest doen.